

**Българският парламент и преходът**

**За книгата на Васил Проданов, Антоний Тодоров, Йосиф Аврамов, Ваня Иванова „Българският парламент и преходът”, София, Сила, 2009, 518 с.**

Поредната книга, която разглежда прехода, би коментирал някой. И наистина е поредната, но за разлика от предшестващите „Българският парламент и преходът” идва след края на онзи оспорван отрязък от родната история, наречен „преход” и е специфична книга. Специфична с подхода си на изследване, специфична с гледните точки на авторите, специфична в появата си 20 години след нейното контекстуално раждане. Да, в действителност нейното раждане е започнало преди поне 20 години. И може би именно този сериозен период на отлежаване и на трупане на авторови наблюдения я прави изследване, различно от досегашните в българската политология. Сигурно не е случайно, че тя се появява няколко години след заклинанията, че преходът е приключил. Тази книга не би била възможна без, макар и само неколкогодишно, времево и мисловно отдалечаване от обраслото със смисли понятие „преход”.

Точно тази дистанция поставя читателя още от самото начало в позицията на съразказвач и не принудено го принуждава да прави за себе си спонтанен вторичен анализ на авторовия. Тази книга много пъти ще предизвика читателя към задочен спор с авторите на отделните части, донякъде заради техните мнения, но в повечето случаи заради преразказ за и анализа на събития, за които всеки има свои спомени и ги е съпреживял по различен начин. Книгата трябва да се чете внимателно, включително с връщане назад и препрочитане на отделни пасажки, така както се четат книгите на класиците. Само с подобно вторачване в текста може да се забележи, че най-ценното в тази книга е именно подборката на фактите, върху които стъпва анализът на авторите. Именно отсеиването на действително значимите и интересните от гледна точка на политическия анализатор, събития, което поднасят авторите, прави книгата повече от обикновено изследване. Самата тя се е превърнала в предмет, достоен за изследване.

“Българският парламент и преходът” доказва, че няма единен разказ за прехода, че интерпретациите варират както на научно и теоретично ниво, така и на всекидневно равнище. Безспорни са само фактите и

действията, които съпътстват дейността на демократичните български парламенти. Именно в този деликатен момент проличава умението и опитът на четиримата изследователи да намерят златното сечение между описанието на събитията и анализа на тяхната роля в прехода. Читателят придобива ясна представа за сложността и многостранността както на самия исторически процес, така и на българската партийна и политическа система. На фона на комплексно разгледаните исторически събития ясно проличава ролята на човешкия фактор в българската политика, на отговорността, респективно безотговорността на елита, на партийните пикове и падения, на политическите и биографични метаморфози на политици, които все още имат важна роля в българския парламент. Изследването надхвърля заявената си тема, ролята на българския парламент е анализирана както в качеството му на национална институция, така и като пресечна точка на интереси и конфликти, като отражение на събития, случващи се и вътре в кулоарите и извън него, в партийните централи и на избори.

Четиримата автори, всеки от тях специалист в различна сфера, успяват да предложат разказ за живота на българския парламент, не толкова анализ, колкото описание на действията и бездействията, които го правят устойчив на катаклизмите на преходния период. Именно това може би е най-важният извод от тази книга — въпреки партийната и политическа нестабилност институцията на българския парламент остава остров на стабилност в прехода. И не е пресилено да се каже, че тази книга не само дава отговори, но и поставя въпроси за положителните и отрицателните тенденции в развитието на парламентарната институция в най-новата история на България. Може би именно защото законодателните решения на парламента поставиха началото на прехода и до голяма степен направляваха обществото в този процес.

Георги Проданов